Powszechny

Dziennik praw krajowych i rządowych

dla

kraju koronnego Galicyi i Lodomeryi z Księstwami Oświecimskiem i Zatorskiem, tudzież z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Część XL.

Wydana i rozesłana dnia 19. Lipca 1852.

Allgemeines

Landes-Gesetz- und Regierungsblatt

für das

Kronland Galizien und Lodomerien mit den Herzogthümern Auschwitz und Zator und dem Großherzogthume Krakau.

XL. Stück.

Ausgegeben und versendet am 19. Juli 1852.

339,

Patent Cesarski z dnia 22. Grudnia 1851,

(Dziennik praw państwa, część LXXII., nr. 255, wydana dnia 25. Grudnia 1851),

obowiązujący w całym obrębie państwa,

mocą którego oznaczony zostaje zakres sądownictwa wojskowego (norma jurysdykcyi wojskowej) i postanawia się, ażeby niniejsze postanowienia zaprowadzone zostały we wszystkich krajach koronnych z dniem 1. Stycznia 1852.

My Franciszek Józef pierwszy, z Bożej łaski Cesarz Austryjacki; Król Węgierski i Czeski, Król Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Kroacyi, Slawonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi; Król Jerozolimy i t. d.; Arcyksiąże Austryi; Wielki Książe Toskany i Krakowa; Książe Lotaryngii, Solnogrodu, Styryi, Karyntyi, Krainy i Bukowiny; Wielki Książe Siedmiogrodu; Margrabia Morawii; Książe Górnego i Dolnego Szląska, Modeny, Parmy, Piacency i Gwastalli; Oświecima i Zatora, Cieszyna, Fryjulu, Raguzy i Zadry; uksiążęcony Hrabia Habsburga, Tyrolu, Kiburga, Gorycyi i Gradyski, Książe Trydentu i Bryksenu; Margrabia Górnej i Dolnej Luzacyi i na Istryi; Hrabia Hohenembsu, Feldkirchu, Bregencu, Sonnenberga i t. d.; Pan Tryjestu, Kattary i na Marchii Windyjskiej, Wielki Wojewoda województwa Serbii i t. d. i t. d.

W celu ustanowienia i dokładnego odgraniczenia zakresu sądownictwa wojskowego, postanowiliśmy, po wysłuchaniu Naszej Rady Ministrów i Naszej Rady Stanu, uchwalić następujące postanowienia, obowiązujące we wszystkich krajach koronnych, a mające wejść w wykonanie z dniem 1. Stycznia 1852.

I. O sądownictwie wojskowem w sprawach karnych.

§. 1.

Sądownictwo karne sądów wojskowych jest albo zwyczajne, albo nadzwyczajne.

339.

Kaiserliches Patent vom 22. Dezember 1851,

(im Reichs-Gesetzblatte, LXXII. Stück, Nro. 255, ausgegeben am 25. Dezember 1851),

wirksam für den ganzen Umfang des Reiches,

womit der Umfang der Militär-Gerichtsbarkeit (Militär-Jurisdiktionsnorm) bestimmt und festgesetzt wird, daß diese Bestimmungen für alle Kronländer am 1. Jänner 1852 in Wirksamkeit zu treten haben.

Wir Franz Joseph der Erste,
von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich; König von Hungarn und Böhmen, König der Lombardei und Venedigs, von Dalmazien, Kroazien, Slavonien, Galizien, Lodomerien und Illirien, König von Jerusalem ꝛc.; Erzherzog von Oesterreich; Großherzog von Toskana und Krakau; Herzog von Lothringen, von Salzburg, Steyer, Kärnthen, Krain und der Bukowina; Großfürst von Siebenbürgen; Markgraf von Mähren; Herzog von Ober- und Nieder-Schlesien, von Modena, Parma, Piacenza und Guastalla, von Auschwitz und Zator, von Teschen, Friaul, Ragusa und Zara; gefürsteter Graf von Habsburg, von Tirol, von Kyburg, Görz und Gradiska; Fürst von Trient und Brixen; Markgraf von Ober- und Nieder-Lausitz und in Istrien; Graf von Hohenembs, Feldkirch, Bregenz, Sonnenberg ꝛc.; Herr von Triest, von Kattaro und auf der windischen Mark; Großwoiwod der Woiwodschaft Serbien ꝛc. ꝛc.

haben zur Feststellung und genauen Begrenzung des Umfanges der Militär-Gerichtsbarkeit nach Vernehmung Unseres Ministerrathes und Anhörung Unseres Reichsrathes, nachstehende, für alle Kronländer giltige Bestimmungen, welche am 1. Jänner 1852 in Wirksamkeit zu treten haben, zu beschließen befunden:

I. Militär-Gerichtsbarkeit in Strafsachen.

§. 1.

Die Strafgerichtsbarkeit der Militär-Gerichte ist eine ordentliche und außerordentliche.

A. Sądownictwo zwyczajne.

§. 2.

Pod sądownictwo zwyczajne sądów wojskowych należą:

Pierwsze. Wszystkie osoby, należące do stanu służby wojska lub marynarki wojennej, które wedle przeznaczenia swego, walczenia z nieprzyjacielem, złożyły przysięgę na artykuły wojenne, albo które w moc obowiązku swego popierania służby wojennej, lub wykształcenia takowej, albotež dostarczania potrzebnych do tego środków, zobowiązane zostały pewnemi prawami, lub regulaminami wojskowemi, licząc w to urlopników, od służby uwolnionych, czy to na czas pewny, czy od czasu ćwiczeń wojskowych, lubteż aż do chwili zwołania

Do tych osób policzone być winny także te. które należą do stanu służbowego c. k. gwardyi przybocznej, straży pałacu cesarskiego, żandarmeryi, batalijonu bukowińskiego kordonu granicznego. korpusu sanitarnego, korpusu pociągów wojskowych instytutu jeograficznego wojskowego, korpusu inżynijerów jeograficznych, głównego sztabu kwatermistrzostwa, zakładu centralnego ekwitacyjnego, departamentu stadnin wojskowych, wydziału stadniczego i remontowego, akademii wojskowej w Wiener-Neustadt. akademii inżynierskiej, kolegium kadetów marynarki, kompanii kadetów, szkoły pijonijerów, domów wychowania chłopców pułkowych wszytkich gałęzi artyleryi technicznej, komisyj ekonomicznych umundurowania, administracyj koszar, komend domów zbierania się placowych i transportowych, rzemieślników stojących pod zarządem urzędów zaopatrzenia wojskowego, szpitalów polowych i garnizonowych i komendy wojskowej, ustanowionej przy instytucie weterynaryi, tudzież profosowie sztabowi i nadprofosowie sztabowi, profosowie ustanowieni przy pułkach, korpusach, garnizonach i sztabowych sztokhauzach wraz z klucznikami; równie osoby ustanowione przy urzędach fortyfikacyjnych, łącząc w to wałmistrzów, giefrajterów szańcowych i rzemieślników pod nazwiskiem sług budowniczych, nakoniec robotników przyjętych do arsenałów, lub budowli okrętów marynarki wojennej, i do rejestrów zapisanych.

Powtóre. Osoby, które z utrzymaniem charakteru oficerskiego z pensyją lub bez pensyi wystąpiły ze służby wojskowej.

Trzecie. Osoby należące do stanu domów inwalidów, lub będące na utrzymaniu w takowych.

Czwarte. Osoby ustanowione przy rozmaitych gałęziach administracyi, lub przy pełnieniu obowiązków duchownych w wojsku, czy to z charakterem oficerskim, lub bez takowego, zobowiązane w pełnieniu służby swej towarzyszyć wszędzie oddziałowi armii lub wojska, do którego należą.

A. Ordentliche.

§. 2.

Der ordentlichen Strafgerichtsbarkeit der Militär-Gerichte unterstehen:

Erstens. Alle zum Dienststande des Heeres oder der Kriegsmarine gehörigen Personen, welche vermöge ihrer Bestimmung wider den Feind zu kämpfen, auf die Kriegsartikel beeidiget, oder wegen ihrer Verbindlichkeit, den Kriegsdienst oder die Ausbildung zu demselben zu fördern, oder die dazu nöthigen Mittel beizuschaffen, auf eigene Militär-Satzungen oder Reglements verpflichtet sind, mit Einschluß der auf eine bestimmte Zeit, oder bis zur Exerzirzeit, oder bis zur Einberufung Beurlaubten.

Zu diesen Personen werden auch diejenigen gezählt, welche zum Dienststande einer k. k. Leibgarde, der Hofburgwache, der Gensd'armerie, der Bukowiner Grenz-Cordons-Bataillons, des Sanitäts- und Militär-Fuhrwesens-Korps, des militärisch-geographischen Institutes, des Korps der Ingenieur-Geographes, des General-Quartiermeister-Stabes, der Zentral-Equitations-Anstalt, des Militär-Gestüt-, Beschäl- und Remontirungs-Departements, der Militär-Akademie zu Wiener Neustadt, der Genie-Akademie, des Marine-Kadeten-Kollegiums, der Kadeten-Kompagnien, der Pionier-Schule, der Regiments-Knaben-Erziehungshäuser, der sämmtlichen Zweige der technischen Artillerie, der Monturs-Oekonomie-Kommissionen, der Kasern-Verwaltungen, der Platz- und Transports-Sammelhaus-Kommanden, der militär-verpflegsämtlichen Handwerker, der Feld- und Garnisons-Spitäler, des bei dem Thierarzenei-Institute aufgestellten Militär-Kommando gehören, wie auch die bei den Regimentern, Korps, bei den Garnisons- und Stabs-Stockhäusern angestellten Profosen, Stabs- und Ober-Stabs-Profosen, sammt den Beschließern, und die bei den Fortifikazions-Aemtern angestellten Personen, mit Einschluß der Wallmeister, Schanzgefreiten und unter der Benennung Baubediente verstandenen Handwerker, endlich die bei den Arsenalen oder Schiffswerften der Kriegsmarine aufgenommenen und in den Registern eingetragenen Arbeiter.

Zweitens. Die unter Beibehaltung des Offiziers-Charakters mit oder ohne Pension aus der Militär-Dienstleistung getretenen Personen.

Drittens. Die zum Stande der Invalidenhäuser gehörigen oder in denselben versorgten Personen.

Viertens. Die in den verschiedenen Verwaltungszweigen oder in der Militär-Seelsorge mit oder ohne Offiziers-Charakter angestellten Personen, welche vermöge ihrer Dienstleistung der Armee- oder Heeres-Abtheilung, welcher sie angehören, überall zu folgen verpflichtet sind.

Objętymi tu są w szczególności: wszyscy urzędnicy komisaryjatu polowego wojennego, urzędów zaopatrzenia wojska, urzędów płatniczych kas wojennych prowincyjonalnych i superyorzy polowi, kapelani pułkowi, korpusowi i szpitalni rachmistrze, adjunkci rachunkowi i furyjerzy, jenerałowi-audytorowie porucznicy, audytorowie sztabowi, pułkowi, korpusowi, lub audytorowie przydzieleni; wszyscy lekarze polowi, od najwyższego lekarza polowego łącznie, niżej idąc wraz z pomocnikami lekarsko-polowymi, urzędnicy i pomocnicy przy aptekach polowych.

Piąte. Urzędnicy i słudzy Ministerstwa wojny, dyrekcyi jeneralnej inżynijeryi i artyleryi, najwyższego trybunału sądowego wojskowego, powszechnego urzędu płatniczego wojennego, powszechnej administracyi depozytów, powszechnego sądu apelacyjnego wojskowego, komend wojskowych krajowych i *Jud. del. mil. mixt.*

Osoby wymienione w ustępie czwartym, równie jak urzędnicy, wyrażeni w ustępie piątym, podlegają temuż samemu sądownictwu, nawet jako spensyjonowani.

Szóste. Straże policyjne wojskowo uorganizowane.

Siódme. Małżonki i dzieci małoletnie ślubne, przybrane, lub legitymowane osob wyż wymienionych, wszelako wtedy tylko, kiedy takowe nie żywią się oddzielnie od spólnego gospodarstwa, równie jak dzieci nieślubne, jeżeli matki ich należą do sądownictwa wojskowego, a toż nie zasadza się na stosunku li tylko przemijającym, jak np. sług żeńskich.

Toż samo rozumie się co do żon i dzieci z prostych żołnierzy od wachmistrza i felwebla niżej, lecz tylko tych, którzy zaślubieni są według sposobu pierwszego.

Ósme. Wdowy i sieroty oficerów i urzędników wojskowych.

Dziewiąte. Słudzy osób wojskowych, przyjęci na kapitulacyję ograniczoną do pewnego czasu, lub płatni od rządu, lub żyjący ze służbodawcą w spólnem gospodarstwie, dopóki trwa takowy stosunek służbowy.

Dziesiąte. Osoby, które znajdują się przy oddziale wojska, postawionego na stopie wojennej, czy to jako ustanowieni przy takowym, czy dla własnego interesu, równie jak te, które pod równemi okolicznościami w czasie pokoju znajdując się przy oddziale wojska, stojącego za granicą.

Jedenaste. Uczniowie płci mężkiej w zakładach wychowania i kształcenia wojskowych.

Hierunter sind begriffen: Sämmtliche Beamte des Feldkriegs-Kommissariates, der Militär-Verpflegs-Aemter, der Provinzial-Kriegs-Zahlämter und Kassen, die Feld-Superioren, Regiments-, Korps- und Spitals-Kapläne, Rechnungsführer, Rechnungs-Adjunkten und Fouriere, General-Auditor-Lieutenants, Stabs-, Garnisons-, Regiments-, Korps- oder zugetheilten Auditore, sämmtliche Feldärzte, vom Obersten Feldarzte inclusive abwärts, mit Einschluß der feldärztlichen Gehilfen, die Feldapotheken-Beamten und Gehilfen.

Fünftens. Die Beamten und Diener des Kriegsministeriums, der General-Genie- und Artillerie-Direkzion, des obersten Militär-Gerichtshofes, des Universal-Kriegs-Zahlamtes, der Universal-Depositen-Administrazion, des allgemeinen Militär-Appellazionsgerichtes, der Landes-Militär-Kommanden und Jud. del. mil. mixt.

Die in dem vierten Absatze bezeichneten Personen, wie auch die in dem fünften Absatze angeführten Beamten unterstehen auch im Pensionsstande derselben Gerichtsbarkeit.

Sechstens. Die militärisch-organisirten Polizeiwachen.

Siebentens. Die Gattinen und die minderjährigen ehelichen, adoptirten oder legitimirten Kinder der Vorbenannten, jedoch nur insoferne diese Kinder sich nicht abgesondert vom gemeinschaftlichen Haushalte selbst ernähren, sowie auch uneheliche Kinder, wenn deren Mütter zur Militär-Gerichtsbarkeit gehören, und, diese letztere sich nicht auf ein bloß vorübergehendes Verhältniß, wie z. B. jenes der weiblichen Dienstboten gründet.

Bei der Mannschaft vom Feldwebel oder Wachtmeister abwärts, gilt dieß nur von den Gattinen und Kindern derjenigen, welche nach der ersten Art verehelicht sind.

Achtens. Die Witwen und Waisen der Offiziere und Militär-Beamten

Neuntens. Die mit einer auf bestimmte Zeit lautenden Kapitulation aufgenommene, oder vom Staate besoldete, oder mit dem Dienstgeber im gemeinschaftlichen Haushalte lebende Dienerschaft der Militär-Personen, so lange dieses Dienstverhältniß dauert.

Zehntens. Die Personen, welche als Angestellte, oder ihres Geschäftes wegen bei einer auf den Kriegsfuß gesetzten, sowie jene, welche unter gleichen Verhältnissen in Friedenszeiten im Gefolge einer im Auslande stehenden Heeres-Abtheilung sich befinden.

Eilftens. Die in militärischen Erziehungs- und Bildungsanstalten befindlichen männlichen Zöglinge.

Dwunaste. Odźwierni, dozorcy i słudzy domowi, przyjęci do koszar, do domów inwalidów i innych budynków wojskowych.

Trzynaste. Jeńcy wojenni i zakładnicy, stojący pod strażą wojskową.

§. 3.

Nie należą zaś do osób wyszczególnionych w §. 2., i przeto nie podlegają zwyczajnemu sądownictwu sądów wojskowych:

Pierwsze. Pełnomocnicy lub wysłannicy obcych mocarstw, wraz z swym orszakiem, znajdujący się w czasie wojny przy c. k. armii.

Drugie. Mieszkający w Austryi oficerowie obcych mocarstw.

Trzecie. Urzędnicy cywilni, dodani do c. k. armii dla dostarczania liwerunków, podwód i innych potrzeb wojskowych, a w ogólności dla pomagania w służbie.

Czwarte. Urzędnicy i słudzy należący do personale buchalteryi Ministerstwa wojny, do dyrekcyi zarządu medykamentów wojskowych, do instytutu weterynaryi i szpitala dla zwierząt w Wiedniu, tudzież wikaryjusz polowy apostolski ze swojem personale konsystoryjalnem.

Piąte. Praktykanci i dyjurniści przy władzach wojskowych bez wyjątku.

Szóste. Urzędnicy i słudzy, ustanowieni przy administracyi realności, znajdującej się w posiadaniu jakiego zakładu wojskowego.

Siódme. Pastuchy bydła i stróże (Csikós, Béress i Gulyás) przy stadninach wojskowych, doczasowo przyjęci.

Ósme. Majstrowie, czeladnicy i pomocnicy ze stanu cywilnego, przy urzędach co do fortyfikacyi i zbrojowni, przy komisyjach ekonomicznych umundurowania i innych zakładach wojskowych, przyjęci na czas pewny za wypowiedzeniem.

Dziewiąte. Ustanowieni ze stanu cywilnego przy akademijach i innych zakładach wojskowych, nauczyciele języków, fechtunku, ujeżdżacze, tudzież przyjęci za wynagrodzeniem lekarze, niewcieleni do stanu lekarzy polowych; nakoniec osoby, ustanowione przy instytucie wychowania córek oficerskich w Hernals do kierowania wychowaniem i udzielania nauki.

Dziesiąte. Szynkarze i rzeźnicy przyjęci do koszar, domów inwalidów i innych budowli wojskowych.

Jedenaste. Żołnierze drugich batalijonów landwery, oprócz czasu, w którym zostają w służbie czynnej.

Dwunaste. Słudzy, którzy otrzymali pensyję lub prowizyję.

Zwölftens. Die in Kasernen, Invalidenhäuser und andere Militär-Gebäude aufgenommenen Portiere, Aufseher und Hausknechte.

Dreizehntens. Die Kriegsgefangenen und die unter militärischer Obhut stehenden Geißeln.

§. 3.

Dagegen sind unter den im §. 2 genannten Personen nicht begriffen, und daher der ordentlichen Strafgerichtsbarkeit der Militärgerichte nicht unterworfen:

Erstens. Die zu Kriegszeiten bei einer k. k. Armee sich aufhaltenden Bevollmächtigten oder Abgesandten fremder Mächte, mit ihrem Gefolge.

Zweitens. Die in Oesterreich sich aufhaltenden Offiziere fremder Mächte.

Drittens. Die einer k. k. Armee zur Beischaffung der Lieferungen, Vorspann und sonstigen Armee-Bedürfnisse, überhaupt zur Förderung des Dienstes zugetheilten Zivil-Beamten.

Viertens. Die zum Personalstande der Kriegs-Ministerial-Buchhaltung, der Militär-Medikamenten-Regie-Direkzion, des Thierarzenei-Institutes und Thierspitales in Wien gehörigen Beamten und Diener, sowie auch der apostolische Feld-Vikar mit seinem Konsistorial-Personale.

Fünftens. Die Praktikanten und Tagschreiber bei den Militär-Behörden, ohne Unterschied.

Sechstens. Die bei der Verwaltung einer im Besitze einer Militär-Anstalt befindlichen Realität angestellten Beamten und Diener.

Siebentens. Die beim Militär-Gestütswesen zeitlich aufgenommenen Viehhirten und Wärter (Csikós, Béress und Gulyás).

Achtens. Die bei den Fortifikations- und Zeugämtern, Monturs-Oekonomie-Kommissionen und sonstigen Militär-Anstalten aus dem Zivilstande gegen Aufkündigung oder sonst zeitlich aufgenommenen Meister, Gesellen und Handlanger

Neuntens. Die bei den Militär-Akademien und anderen Militär-Anstalten aus dem Zivilstande angestellten Sprach-, Fecht- und sonstigen Lehrmeister, Bereiter, wie auch jene gegen Bestallung angenommenen Aerzte, die nicht dem Stande der Feldärzte eingereiht werden; ferner die im Offizierstöchter-Bildungs-Institute zu Hernals zur Leitung der Erziehung und Ertheilung des Unterrichtes angestellten Personen.

Zehntens. Die in Kasernen, Invalidenhäuser, und andere Militär-Gebäude aufgenommenen Gastwirthe und Fleischhauer.

Eilftens. Die Mannschaft der zweiten Landwehr-Bataillons, außer der Zeit der aktiven Dienstleistung.

Zwölftens. Die mit Pension oder Provision betheilten Diener.

Trzynaste. Inwalidzi, którzy otrzymali płacę patentową, lub dokument zastrzegający im zaopatrzenie.

Czternaste. Służący osób wojskowych tak męzkiej, jakoteż płci żeńskiej, jeżeli na mocy §. 2. ustępu 9. nie są wyraźnie poddani pod sądownictwo wojskowe; tudzież indywidua zostające w służbie prywatnej osób wojskowych, a nie należące do klasy sług, n. p. sekretarze, lekarze domowi, ochmistrze do dzieci i t. d.

Pietnaste. Żony i dzieci wspomnionych w §. 2. w ustępie 10. osób, jeżeli nie towarzyszą oddziałowi wojska, postawionemu na stopie wojennej, lub w czasie pokoju stojącemu za granicą.

Szesnaste. Żony i dzieci żołnierzy od felwebla i wachmistrza niżej, zaślubionych nie na sposób pierwszy.

Siedmnaste. Wdowy i dzieci, zmarłych osób wojskowych, nie wspomnionych w §. 2. w ustępie 8.

§. 4.

Zwyczajne sądownictwo karne sądów wojskowych rozciąga się do wszystkich zbrodni, wykroczeń i innych kary godnych czynności, z wyjątkiem:

Pierwsze. Przekroczeń co do dochodów skarbowych w owych krajach koronnych, w których obowiązuje ogłoszona patentem z dnia 11. Lipca 1835 r. ustawa karna o dochodzeniu i karaniu takowych.

Drugie. Wszystkich przypadków karnych, należących do władzy karnej stanu cywilnego po ogłoszeniu prawnem sądu doraźnego, jak skoro winowajca stawiony został przed sąd, do którego czynność urzędowa należy.

Trzecie. Owych przypadków karnych, w których przeciw osobie, przed jej wstąpieniem pod sądownictwo wojskowe, sąd karny cywilny wytoczył postępowanie o zbrodnię, czy to przez jej zawezwanie, przesłuchanie, czy też na mocy rozkazu przystawienia lub schwytania, czy przez uwięzienie, lub szlakowanie za pomocą pogoni lub listów gończych.

W tych razach takowy, jeżeli nie popełnił później w stanie wojskowym cięższej karygodnej czynności, wydanym zostanie sądowi cywilnemu, wydania żądającemu.

B. Sądownictwo nadzwyczajne.

§. 5.

Podlegają sądownictwu nadzwyczajnemu sądów wojskowych:

Pierwsze. Osoby, dopuszczające się czynności karygodnych przeciw władzy wojennej państwa, pozostawionych na mocy ustawy karnej, lub przepisów szczegółowych, do śledzenia i karania sądom wojskowym.

Dreizehntens. Die mit Patental=Gehalt oder mit einer Versorgungs=Vorbehalts=Urkunde betheilten Invaliden.

Vierzehntens. Die männlichen sowohl, als die weiblichen Dienstleute der Militärpersonen, dafern sie nicht im §. 2, Absatz 9, der Militärgerichtsbarkeit ausdrücklich zugewiesen sind, sowie die bei Militärpersonen in Privatdiensten stehenden, jedoch nicht zur Klasse der Dienerschaft gehörigen Individuen, z. B. Sekretäre, Hausärzte, Erzieher u. s. w.

Fünfzehntens. Die Gattinen und Kinder der im §. 2, Absatz 10, genannten Personen, wenn sie nicht selbst der auf den Kriegsfuß gesetzten, oder in Friedenszeiten im Auslande stehenden Heeresabtheilung folgen.

Sechzehntens. Die Weiber und Kinder der nicht nach der ersten Art verehelichten Mannschaft vom Feldwebel und Wachtmeister abwärts.

Siebzehntens. Die Witwen und Kinder verstorbener, im §. 2, Absatz 8, nicht genannter Militärpersonen.

§. 4.

Die ordentliche Strafgerichtsbarkeit der Militär=Gerichte erstreckt sich über alle Verbrechen, Vergehen und andere strafbare Handlungen, mit Ausnahme:

Erstens. Der Gefälls=Uebertretungen in jenen Kronländern, in welchen über die Untersuchung und Bestrafung derselben das mit dem Patente vom 11. Juli 1835 kundgemachte Strafgesetz Wirksamkeit hat.

Zweitens. Aller Straffälle, die nach gesetzlicher Kundmachung des Standrechtes, vor die Strafbehörde des Zivilstandes gehören, sobald der Thäter zu dem Gerichte, dem die Amtshandlung zusteht, eingebracht worden ist.

Drittens. Jener Straffälle, in welchen wider Jemand bereits vor seinem Eintritte in die Militär=Gerichtsbarkeit wegen eines Verbrechens von einem Zivil=Strafgerichte durch Vorladung, Vernehmung, durch einen Vorführungs= oder Verhaftsbefehl, durch Verhaftung oder Verfolgung mittelst der Nacheile, oder durch Steckbriefe eingeschritten worden ist.

In diesen Fällen ist derselbe, wenn er nicht später im Militärstande eine schwerere strafbare Handlung begangen hat, dem Zivil=Strafgerichte auszuliefern, sobald dasselbe die Auslieferung fordert.

B. Außerordentliche.

§. 5.

Der außerordentlichen Strafgerichtsbarkeit der Militär=Gerichte unterstehen:

Erstens. Diejenigen Personen, welche sich solcher strafbarer Handlungen wider die Kriegsmacht des Staates schuldig machen, die nach dem Strafgesetze oder nach besonderen Vorschriften der militärgerichtlichen Untersuchung und Aburtheilung vorbehalten werden.

Drugie. Przekraczający kwarantannę, jak skoro najściślejszy kordon od zarazy morowej został ustanowiony i sąd doraźny ogłoszony, według patentu z dnia 21. Maja 1805 r. (Zb. ust. sąd. I. 731).

Trzecie. Rozbójnicy morscy, dostawieni przez marynarkę wojenną.

Czwarte. Skazani na karę, znajdujący się w fortecach, lub innych zakładach karnych wojskowych pod strażą wojskową.

Piąte. Osoby, które w warowniach, w miejscach, powiatach, lub krajach koronnych postawionych, w skutek ogłoszenia w stanie oblężenia lub wojny, dopuszczają się takich czynności karygodnych, które na mocy ustawy lub osobnego obwieszczenia pozostawione są sądom wojskowym do śledzenia i osądzenia.

Szóste. Osoby ustanowione w armii, lub przy administracyi wojskowej, po wystąpieniu swem z sądownictwa wojskowego, za zbrodnie popełnione przy wykonywaniu swych powinności urzędowych, lub służbowych, czy takowe odkryte zostały jeszcze podczas pełnienia służby, lub też po ich wystąpieniu ze służby.

II. O sądownictwie wojskowem w sprawach wojskowych.

§. 6.

Osoby, poddane pod sądownictwo zwyczajne sądów wojskowych w sprawach karnych, podlegają takowemu z reguły także i w sprawach cywilnych. Nikt nie może się zrzec ze skutkiem sądu wojskowego, pod który należy.

Do osób, na mocy §. 3. nie podlegających sądownictwu wojskowemu, należeć mają co do spraw cywilnych, także i urlopnicy uwolnieni od służby aż do ich powołania, tudzież wspomnieni w §. 2. w ustępie 1, robotnicy przy marynarce wojennej. Sprawy sporne eraryjum wojskowego należą, jak dotąd, przed sądy wojskowe.

§. 7.

Wyjętemi są z pod sądownictwa wojskowego, a zatem należą do sądów cywilnych nawet wtenczas, kiedy osoby wojskowe lub eraryjum wojskowe jako strony występują:

Wszelkie sprawy sporne, należące do zakresu sądownictwa realnego, lub górniczego, tudzież spory wynikłe z kontraktów najmu, z zakłócenia posiadania, jeżeli takowe odnoszą się do rzeczy nieruchomych, tudzież z uszkodzeń na gruntach lub płodach ziemskich.

Zweitens. Kontumaz-Uebertreter, sobald der engste Pest-Kordon gezogen und das Standrecht kundgemacht werden ist, nach dem Patente vom 21. Mai 1805 (J. G. S., Z. 731).

Drittens. Die von der Kriegsmarine eingebrachten Seeräuber.

Viertens. Die in Festungen oder sonstigen Militär-Straf-Anstalten unter militärischer Obhut verwahrten Sträflinge.

Fünftens. Diejenigen Personen, welche sich in festen Plätzen, Ortschaften, Bezirken oder Kronländern, die in Folge des erklärten Belagerungs- oder Kriegszustandes unter das Kriegsgesetz gestellt werden, solcher strafbarer Handlungen schuldig machen, die nach dem Gesetze, oder zu Folge besonderer Kundmachung der militärgerichtlichen Untersuchung und Aburtheilung vorbehalten werden.

Sechstens. Die in der Armee- oder Militär-Verwaltung Angestellten, nach ihrem Austritte aus der Militär-Gerichtsbarkeit, wegen der bei Ausübung ihrer Amts- oder Dienst-Obliegenheiten begangenen Verbrechen, sie mögen noch während ihrer Dienstleistung, oder erst nach ihrem Austritte entdeckt worden seyn.

II. Militär-Gerichtsbarkeit in bürgerlichen Rechtssachen.

§. 6.

Die Personen, welche der ordentlichen Gerichtsbarkeit der Militär-Gerichte in Strafsachen zugewiesen sind, unterstehen derselben in der Regel auch in bürgerlichen Rechtssachen. Niemand kann auf den ihm zustehenden Militär-Gerichtsstand giltig verzichten.

Den nach §. 3 der Militär-Gerichtsbarkeit nicht unterstehenden Personen sind in Beziehung auf bürgerliche Rechtssachen, auch die bis zur Einberufung Beurlaubten, und die im §. 2, Absatz 1, erwähnten Arbeiter der Kriegsmarine beizuzählen. Die Streitsachen des Militär-Aerars gehören, wie bisher, vor die Militär-Gerichte.

§. 7.

Von der Militär-Gerichtsbarkeit ausgenommen, und somit auch dann zu den Zivil-Gerichten gehörig, wenn Militärpersonen, oder das Militär-Aerar als Parteien einschreiten, sind:

Alle in den Wirkungskreis der Real- und Berg-Gerichtsbarkeit gehörigen Streitsachen, ferner die Streitigkeiten aus Bestandverträgen, aus Besitzstörungen, falls sich solche auf unbewegliche Sachen beziehen, und aus Beschädigungen an Grundstücken und Grund-Erzeugnissen.

§. 8.

Kiedy zachodzi przypadek pozwu prowokacyjnego lub wzajemnego (odwrotnego), albo spólnictwa sporu, można także i osoby wojskowe pozywać przed sądy cywilne; jednakowoż wykonanie orzeczeń sądowych, lub kroków tymczasowych przeciw osobom należącym do sądownictwa wojskowego, z wyjątkiem czynności, pochodzących z sądownictwa rzeczowego, zostawione są sądom wojskowym.

§. 9.

Wszelkie czynności, odnoszące się do przyjęcia, zarządu, obciążenia, przeistoczenia lenności lub fideikomisu, albo też do rozwiązania związku lennego lub fideikomisowego, należą do władz sądowych prawem oznaczonych, bez względu na stan wojskowy osób w tem interesowanych.

§. 10.

Postępowanie konkursowe z osobami, podległemi sądownictwu wojskowemu, należy do sądu cywilnego, jeżeli zadłużony posiada w obrębie państwa dobra nieruchome, a mianowicie:

a) jeżeli posiada majątek nieruchomy w j e d n y m t y l k o k r a j u k o r o n n y m, do tego sądu konkursowego, w którego obrębie dobra nieruchome są położone;

b) jeżeli zaś posiada dobra nieruchome w kilku krajach koronnych, do tej władzy cywilnej, któraby według ostatniego miejsca pobytu jego w obrębie państwa, bez względu na jego stan wojskowy, powołaną była do postępowania konkursowego.

§. 11.

Postępowanie zaś karno-sądowe przeciw krydataryjuszowi, równie jak wykonanie rozporządzeń sędziego cywilnego w postępowaniu konkursowem, odnoszących się do takich rzeczy ruchomych krydataryjusza, podlegającego sądownictwu wojskowemu, które się znajdują w miejscu jego pobytu, lub w budynkach wojskowych, lub które do jego służby należą, pozostawione jest sądowi wojskowemu.

§. 12.

Spór rozpoczęty przed właściwym sądem wojskowym, winien być przeprowadzonym aż do końca w tymże sądzie, chociażby pozwany w tym czasie przeszedł był pod sądownictwo władzy sądowej cywilnej.

§. 13.

Oprócz spraw spornych, należą do sądów wojskowych następujące sprawy, dotyczące osób wymienionych w §. 2, a nie wyjętych w §§. 3. i 6.:

§. 8.

In dem Falle, wenn der Gerichtsstand der Aufforderungsklage, der Widerklage oder der Streitgenossenschaft in Anwendung kommt, können auch Militärpersonen bei den Zivil-Gerichtsbehörden belangt werden, jedoch bleibt die Vollstreckung der richterlichen Erkenntnisse oder mittlerweiligen Vorkehrungen gegen die der Militär-Gerichtsbarkeit unterstehenden Personen, mit Ausnahme der Akte der Real-Gerichtsbarkeit, den Militär-Gerichten vorbehalten.

§. 9.

Alle auf die Uebernahme, Verwaltung, Belastung, Umwandlung eines Lehens, oder eines Fideikommisses, oder die Auflösung eines Lehens- oder eines Fideikommißbandes sich beziehenden Verhandlungen gehören, ohne Rücksicht auf die militärische Eigenschaft der betheiligten Personen, zu den durch das Gesetz bestimmten Zivil-Gerichtsbehörden.

§. 10.

Das Konkurs-Verfahren über die der Militär-Gerichtsbarkeit unterstehenden Personen kömmt, wenn der Verschuldete im Inlande ein unbewegliches Gut besitzt, dem Zivilgerichte, und zwar:

a) wenn er nur in Einem Kronlande ein unbewegliches Vermögen besitzt, demjenigen Konkursgerichte zu, in dessen Sprengel das unbewegliche Gut gelegen ist;

b) wenn er aber in mehreren Kronländern unbewegliche Güter besitzt, derjeniger Zivilbehörde, welche nach dessen letztem Aufenthaltsorte im Inlande, abgesehen von seiner Militäreigenschaft, zum Konkursverfahren berufen wäre.

§. 11.

Dagegen bleibt das strafgerichtliche Verfahren gegen den Kridatar, sowie die Vollstreckung der Verfügungen des Zivilrichters im Konkursverfahren, welche sich auf solche bewegliche Güter eines der Militär-Gerichtsbarkeit unterstehenden Kridatars beziehen, die sich in dessen Aufenthaltsorte, oder in Militärgebäuden befinden, oder zu dessen Dienstbedarf gehören, dem Militärgerichte vorbehalten.

§. 12.

Ueber eine Streitsache, welche bei dem zuständigen Militärgerichte anhängig gemacht worden ist, bleibt dasselbe bis an das Ende zuständig, wenngleich der Geklagte in der Zwischenzeit unter die Gerichtsbarkeit der Zivil-Gerichtsbehörde gekommen wäre.

§. 13.

Außer Streitsachen sind bezüglich der im §. 2 genannten, und in den §§. 3 und 6 nicht ausgenommenen Personen, folgende Geschäfte bei den Militärgerichten zu führen:

Pierwsze. Pertraktacyja spadku, jeżeli się nie znajdują w takowym lenność, fideikomis, lub dobra nieruchome; w ostatnim bowiem razie pertraktacyja należy do władzy sądowej cywilnej, a osoba wojskowa uważaną być winna tak, jak gdyby zwyczajne zamieszkanie swoje miała na dobrach nieruchomych.

Czynność urzędowa władzy wojskowej rozciąga się w tym razie tak dalece, jak tego wymaga potrzeba, ażeby sprawdzić tożsamość osoby, ubezpieczyć papiery i efekta zmarłego, sprzedać przedmioty nie dające się przechować, lub takie, których przechowanie koszta by pociągnęły za sobą, sprawdzić i zaspokoić koszta zaopatrzenia, choroby i pogrzebu, równie jak zaległości płacy dla służących, a następnie oddać spadek wraz z potrzebnemi objaśnieniami do właściwego sądu cywilnego. Równie należy do sądu cywilnego postępowanie spadkowe co do osób wyrażonych w §. 2, w ustępie 10.

Powtóre. Opieka nad pupilami, wspomnionymi w §. 2, w ustępie 8, tudzież ustanowienie tymczasowego opiekuna, lub kuratora dla osoby i dla majątku reszty pupilów lub kurandów, przestępujących z pod sądownictwa wojskowego pod sądownictwo cywilne.

Do dalszego ustanowienia i prowadzenia opieki nad sierotami woskowemi, dopiero co wspomnionemi. wezwać należy właściwy w tym razie sąd cywilny.

Sądy wojskowe urzędować winny jako zwyczajne władze kuratorskie wtenczas, jeżeli ustanowiona ma być kuratela nad osobą, należącą pod sądownictwo wojskowe, lub jeżeli ojciec, należący pod sądownictwo wojskowe, którego dziecko małoletnie posiada majątek ruchomy, takowy administruje, tak długo, jak długo sam stoi pod sądownictwem wojskowem.

Trzecie. Rozprawy w sprawach małżeńskich, tudzież w sprawach adopcyi i legitymacyi.

Czwarte. Amortyzacyja dokumentów, jeżeli osoba do żądania takowej upoważniona, jest wojskową; wszelako amortyzacyja papierów publicznych, lub z niemi za równe poczytanych kredytowych, tudzież wekslów, pozostawiona jest sądom cywilnym.

Oprócz tego sądy wojskowe upoważnione są do legalizowania i widymowania dokumentów, bez względu na osoby przytem interesowane.

§. 14.

Zakres sądownictwa wojskowego co do mieszkańców prowincyj i dystryktów graniczno-wojskowych, oznaczony zostanie osobnemi przepisami

Erstens. Die Abhandlung der Verlassenschaft, insoferne sich in derselben nicht ein Lehen, ein Fideikommiß, oder ein unbewegliches Gut befindet, in welch' letzterem Falle die Abhandlung von der Zivil-Gerichtsbehörde zu pflegen ist, und die Militärperson so angesehen wird, als ob sie auf dem unbeweglichen Gute ihren ordentlichen Wohnsitz gehabt hätte.

Die Militärbehörde hat in diesem Falle in so weit das Amt zu handeln, als es erforderlich ist, um die Identität der Person festzustellen, die Papiere und die Effekten des Verstorbenen zu sichern, jene Gegenstände, welche sich nicht aufbewahren lassen, oder deren Aufbewahrung Kosten verursachen würde, zu veräußern, in Betreff der Verpflegs-, Krankheits- und Beerdigungskosten, dann der allfälligen Liedlohns-Rückstände, Ordnung zu pflegen, und sofort den Nachlaß sammt den erforderlichen Aufklärungen an das zuständige Zivilgericht abzugeben. Ebenso gehört die Verlassenschafts-Abhandlung über die im §. 2, Absatz 10 bezeichneten Personen jedenfalls vor das Zivilgericht.

Zweitens. Die Ober-Vormundschaft über die im §. 2, Absatz 8 genannten Pupillen, und die Bestellung eines mittlerweiligen Vormundes, oder Kurators für die Person und das Vermögen der übrigen aus der Militär- in die Zivil-Gerichtsbarkeit übertretenden Pupillen oder Kuranden.

Zur ferneren Bestellung und Führung der Vormundschaft über die letzterwähnten Militär-Waisen ist das sonst gesetzliche Zivilgericht aufzufordern.

Als ordentliche Kuratelsbehörde haben die Militärgerichte einzuschreiten, wenn die Kuratel über eine unter der Militär-Gerichtsbarkeit bleibende Person zu verhängen ist, oder wenn ein der Militär-Gerichtsbarkeit unterstehender Vater, dessen minderjähriges Kind ein bewegliches Vermögen besitzt, dasselbe zu verwalten hat, in so lange er selbst unter Militär-Gerichtsbarkeit steht.

Drittens. Die Verhandlungen in Ehesachen, sowie in Adopzions- und Legitimazionsfällen.

Viertens. Die Amortisirung von Urkunden, insoferne der zur Ansuchung derselben Berechtigte eine Militärperson ist; doch bleibt die Amortisirung der öffentlichen oder denselben gleich gehaltenen Kreditspapiere und der Wechsel, jedenfalls den Zivilgerichten vorbehalten.

Außerdem sind die Militärgerichte zur Legalisirung und Vidimirung von Urkunden, ohne Unterschied der dabei einschreitenden Personen, berechtiget.

§. 14.

Der Umfang der Militär-Gerichtsbarkeit über die Bewohner der Militär-Grenz-Provinzen und Distrikte wird durch besondere Vorschriften bestimmt.

§. 15.

Członkowie Domu Cesarskiego, tudzież osoby, używające prawa eksterytoryjalności, wyjętemi są zpod sądownictwa wojskowego, nawet gdy zajmują miejsce w wojsku.

§. 16.

Wszelkie sprawy karne i cywilne, rozpoczęte w czasie, w którym niniejsza ustawa obowiązywać zacznie, doprowadzone być winny do końca w tym sądzie, w którym się odbywają; tylko sprawy opiekuńcze i kuratorskie należy odstąpić władzom sądowym, powołanym do tego na mocy niniejszej ustawy.

§. 17.

Niniejszą ustawą znosi się oraz wszelkie rozporządzenia prawne, z takową niezgodne, i według niej należy także rozstrzygać wszelkie wiszące spory o kompetencyję.

§. 18.

Wykonanie niniejszego patentu i wydanie dotyczącej instrukcyi, polecam Moim Ministrom wojny i sprawiedliwości, którzy w tym względzie w porozumieniu działać winni.

Dan w Naszem głównem i stołecznem mieście Wiedniu dnia dwudziestego drugiego Grudnia, roku tysiąc ośmset pięćdziesiątego pierwszego, Naszego panowania w roku czwartym.

Franciszek Józef. 

Schwarzenberg m. p. **Csorich** m. p. **K. Krauss** m. p.

Z Najwyższego rozkazu,
Ransonnet m. p.
Dyrektor kancelaryi Rady Ministrów.

§. 15.

Die Mitglieder des Kaiserhauses, sowie die Personen, denen das Recht der Exterritorialität zusteht, bleiben von der Militär-Gerichtsbarkeit ausgenommen, wenn sie gleich eine Stelle im Kriegsheere bekleiden.

§. 16.

Alle zur Zeit der beginnenden Wirksamkeit dieses Gesetzes anhängigen Straf- und Zivil-Rechtsangelegenheiten sind von derjenigen Behörde, bei welcher sie in Verhandlung stehen, zu Ende zu führen; nur die Vormundschafts- und Kuratelssachen sind den nach diesem Gesetze hiezu berufenen Gerichtsbehörden abzutreten.

§. 17.

Durch dieses Gesetz werden die damit nicht übereinstimmenden gesetzlichen Verfügungen aufgehoben, und sind hiernach auch alle im Zuge schwebenden Kompetenz-Streite zu entscheiden.

§. 18.

Mit der Vollziehung dieses Patentes und der Erlassung der diesfälligen Instrukzion beauftrage Ich Meine Minister des Krieges und der Justiz, welche sich darüber in's Einvernehmen zu setzen haben.

Gegeben in Unserer Haupt- und Residenzstadt Wien am zwei und zwanzigsten Dezember im achtzehnhundert Ein und fünfzigsten, Unserer Reiche im vierten Jahre.

Franz Joseph.



F. Schwarzenberg m. p. **Csorich** m. p. **K. Krauß** m. p.

Auf Allerhöchste Anordnung:
Ransonnet m. p.,
Kanzleidirektor des Ministerrathes.

